

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ДО ЮРИДИЧНОГО СКЛАДУ

Духневич Андрій Вікторович,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач, професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0001-8293-7646
Scopus Author ID: 57225096016

Спесівцев Денис Сергійович,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0001-7337-7907
Scopus Author ID: 57218913451

Стаття присвячена розгляду особливостей юридичного складу як юридичної конструкції, що об'єднує визначені юридичні елементи, і водночас як елемента більш складної юридичної конструкції причинно-наслідкового зв'язку.

Автори визначають правову природу юридичної конструкції і специфіку використання цієї наукової концепції у ході досліджень юридичних явищ і процесів.

Встановлюється, що юридичний склад являє собою юридичну конструкцію як сукупність визначених елементів (юридичного факту і умов його настання або сукупності юридичних фактів) і водночас є елементом конструкції причинно-наслідкового зв'язку, розвиток якої в умовах практики призводить до спричинення юридичним складом наслідків у формі виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин.

Юридичний склад є нормативно-фактичною конструкцією як утворенням, що містить не лише ідеальний (закріплену на рівні положень чинного цивільного законодавства модель обставин правової реальності), а й реальний, тобто фактичний елемент (обставини, що настають в умовах правової реальності).

Цінність юридичного складу як інструменту наукового або аналітичного пізнання правової реальності через юридичні моделі визначається саме через характер елементів, що включаються в склад, взаємозв'язки між ними і, як наслідок, можливість визначення самої здатності конкретного юридичного складу спричиняти юридично важливі наслідки. Конструкція юридичного складу дозволяє розглядати її елементну будову у її завершеному чи незавершеному стані з урахуванням встановленої нормою права юридичної моделі, а також визначати характер таких зв'язків, у тому числі у контексті темпорального співвідношення між моментами їх налагодження.

Водночас при дослідженні причинно-наслідкової конструкції в умовах практики правозастосування він виступає інструментом пізнавальної локалізації, групування і мислимого упорядкування тих обставин правової реальності що є актуальними на момент накопичування елементів юридичного складу у зв'язку з чим дозволяє визначати відповідність або невідповідність правової ситуації правовій моделі, й тим самим встановлювати спричинення або неспричинення ним юридичного наслідку.

Ключові слова: юридичний склад, юридична конструкція, причинно-наслідкова модель, юридична підстава, гносеологія.

Dukhnevych Andrii, Spiesivtsev Denys. Feature of application of concept of juridical construction to juridical composition

The article is devoted to consideration of the features of juridical composition as juridical construction that consolidates juridical elements and at the same time is an element of more complex juridical cause-effect construction.

The authors determine the juridical nature of juridical construction and features of application of such scientific concept in researches devoted to juridical phenomenon and processes.

It is determined that juridical composition is juridical construction as complex of defined elements (juridical fact and its conditions or juridical facts) and at the same time is an element of cause-effect construction which progress in practice of law-enforcement leads to consequences of establishment, changing or termination of legal civil relationships.

Juridical composition is a normative-factual construction as formation that contains not only theoretical (model of circumstances of juridical reality provided by provisions of current civil legislation) but also real (factual) element (circumstances that occurs in juridical reality).

The value of juridical composition as an instrument of scientific or analytical cognition of juridical reality through juridical models is determined by elements of composition, relations between such elements and as a result by determination of possibility of concrete juridical composition to cause juridically important consequences. The construction of juridical composition allows researching its elemental content from point of view of its completeness or non-completeness state regarding the model of appropriate circumstances provided by legislative provisions and to determine the character of relations between composition elements in context of temporal relation between the moments their establishing.

At the same time when researching cause-effect construction in conditions of practice of law-enforcement juridical composition can be used as an instrument of cognitional localization, systematization and theoretical grouping of circumstances of juridical reality that are actual on the moment of accumulation of elements of juridical composition that allows to reveal whether appropriate juridical situation corresponds to juridical model or does not correspond to it that in its turn allows to ascertain whether juridical consequences are caused or not caused.

Key words: *juridical composition, juridical construction, cause-effect model, juridical ground, legal cause, gnoseology.*

Постановка проблеми. Теоретичні положення наукової концепції юридичних складів в умовах сьогодення становлять догматичну основу розуміння причинно-наслідкових зв'язків у цивільному праві і дозволяють здійснювати цивільно-правову кваліфікацію складних і у певній мірі заплутаних юридичних ситуацій у практиці правореалізації і правозастосування, фрагментуючи їх на окремі юридичні елементи зі встановленням характеру зв'язків між ними. У зв'язку з цим, хоча відповідні положення у силу відсутності їх формалізації на рівні цивільного законодавства України залишаються переважно науковими, їх прикладне значення важко переоцінити. Саме тому теорія юридичних складів отримує не лише активне застосування не лише у ході теоретичних наукових досліджень, проте також і у ході правореалізації та правозастосування.

Однак, незважаючи на це, не всі аспекти відповідної концепції стали предметом комплексного вивчення. В якості однієї з малодосліджених сторін теорії юридичних складів залишається конструктивна природа складу. Адже, цілком закономірно, що у силу специфіки своєї будови юридичний склад, як поєднання певної моделі причини визначеного зако-

ном або актом саморегулювання цивільних відносин наслідку і обставин правової реальності, являє собою конструкцію. Однак, включення відповідної юридичної моделі у механізм цивільно-правового регулювання суспільних відносин надає їй динамічного характеру, що з урахуванням наведеного вище значення юридичного складу для спричинюваних наслідків детермінує його особливості як юридичної конструкції. На їх розгляді і варто зосередити увагу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика наукової концепції юридичного складу, його внутрішньої будови, а також місця у причинно-наслідкових юридичних моделях розглядалось такими вітчизняними і зарубіжними вченими правниками як Г. І. Бойко, В. І. Борисова, І. В. Венедіктова, А. О. Дутко, І. В. Жилінкова, О. І. Зінченко, О. С. Іоффе, Т. С. Ківалова, А. В. Коструба, О. О. Кот, Н. С. Кузнєцова, Р. А. Майданик, В. В. Надьон, О. О. Отрадна, В. Я. Погребняк, Я. М. Романюк, Р. О. Халфіна, Г. Г. Харченко, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишка, І. Д. Шутак, О. А. Явор, В. Л. Яроцький та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні особливостей юри-

дичного складу як самостійної юридичної конструкції, а також як елемента причинно-наслідкових конструктивних утворень.

Основний матеріал дослідження.

У сучасній юридичній літературі юридична конструкція розглядається як типова схема, модель певного правового явища [1, с. 19] або ж, як зазначає Г. І. Бойко, як спрощений варіант відображення суспільних відносин, урегульованих положеннями об'єктивного права, або їх елементів [2, с. 196]. При цьому в якості визначальної ознаки юридичної конструкції виступає її системно-структурний характер. Як зазначає О. В. Зінченко, юридична конструкція завжди являє собою складне системно-структурне утворення [3, с. 56].

Таким чином, юридична конструкція є уможливленим фрагментованим або здатним до фрагментації утворенням (що слідує з самої універсальної природи конструкції як сукупності певних елементів), яке має юридичний характер у силу її безпосереднього відношення до правової реальності. При цьому це може бути як відносно статичне утворення, наприклад, норма цивільного права, яка, за загальним правилом, складається з гіпотези, диспозиції і санкції, які власне і утворюють елементи відповідної конструкції, так і динамічне, прикладом чого виступає матеріальна процедура укладення договору, яка проходить стадії оферти і акцепту (частина друга статті 638 Цивільного кодексу України) [4, ст. 638]. Тобто, у такому разі можна стверджувати про юридичну конструкцію процедури, зокрема у контексті її елементів (стадій) і послідовності їх розвитку.

При цьому, як зазначає Г. І. Бойко, юридична конструкція може розглядатись не лише як побудова ідеальної правової моделі, але і як поєднання ідеального і реального в праві, адже конструкція виступає не лише об'єктом теоретичного аналізу, а й елементом юридичної практики (правотворчої, інтерпретаційної та правозастосовної) [2, с. 197]. Більше того, саме такий вид юридичних конструкцій чи не найбільш чітко демонструє зв'язок юридичної доктрини і практики, адже, наприклад, конструкція того самого договору отримує конкретне практичне

втілення і формалізацію у практиці право-реалізації у ході досягнення учасниками переддоговірного процесу згоди щодо істотних умов внаслідок чого модельна схема договору як домовленості набуває усної або речової форми, а елементи певної базової конструкції наповнюються конкретним змістом.

Але при цьому необхідно розуміти і те, що нормативному закріпленню конструкції певного договору передувало його розвиток у суспільстві і наукове осмислення. У зв'язку з цим формалізація відповідного структурного утворення дуже часто виступає наслідком розвитку теоретичних уявлень про нього. Тобто, спочатку конструкція сформувалась як певне теоретичне структуроване уявлення про юридичне явище, а лише потім набула юридичної формалізації. Як зазначає О. В. Зінченко, нормативна конструкція починає запроваджуватись на стадії теоретичного конструювання [5, с. 56]. Однак при цьому це не означає, що нормативні конструкції не можуть стати основою для подальшого теоретичного конструювання. Адже саме це відбувається при подальшому поглибленні наукових уявлень про певні явища, коли одне утворення фрагментується на окремі елементи або навпаки визначається через умовне об'єднання таких елементів, потім формалізується на рівні положень чинного цивільного законодавства України і далі стає об'єктом ще більшої фрагментації на рівні окремих елементів. По суті йдеться про конструювання системи, яка у ході подальшого розгляду її елементів у контексті їх поділу на наступному рівні пізнання набуває значення метасистеми у той час як предмет пізнання – системи. Наприклад, при дослідженні волі як елементу правочину в якості метасистеми виступатиме власне правочин у той час як його елементи вже являтимуть собою окремі системи. Прикладом спроби теоретичного конструювання у ході дослідження феномену волі виступає висновок Д. В. Лупашку стосовно того, що воля являє собою процес волеутворення від виникнення певної потреби (бажання) до ухвалення конкретного рішення [6, с. 101]. У такий спосіб вчений намагається осмислювати волю як елемент правочину у контексті динаміки її складових елементів. При цьому ми не

підіймаємо питання про обґрунтованість такого підходу. Він наводиться для демонстрації спроби визначення на теоретичному рівні конструкції утворення, яке водночас виступає елементом більш складної конструкції.

Водночас слід відмітити, що в залежності від обраних методології і методики дослідження певного явища або процесу конструювання може здійснюватись як від загального до часткового, так і від часткового до загального, що відповідає дедуктивному та індуктивному методам дослідження. Прикладом першого може виступати дослідження акту правореалізації через механізм цивільно-правового регулювання суспільних відносин коли перехід до розгляду такого акту як системи відбувається через розгляду відповідного механізму як метасистеми.

Водночас прикладом другого з наведених підходів виступає розгляд правочину через волю як його елемента. Саме тому юридичні конструкції і юридичне конструювання у цілому має не лише важливе наукове значення, проте також і прикладну цінність. Як зазначають з цього приводу Г. І. Бойко і І. Д. Шутак, пізнавальні властивості юридичної конструкції як засобу наукового мислення демонструються в контексті можливості розглядати її в двох аспектах: 1) як явище правової реальності, зодягнене в доктринально-догматичну форму для потреб практики; 2) як результат застосування в наукових і нормотворчих цілях певного юридикотехнічного прийому [7, с. 12]. Це дозволяє активно застосувати юридичні конструкції у ході правозастосування, наприклад, при здійсненні юридичної класифікації обставин правової реальності або під час тлумачення норм права [5, с. 56].

Процес створення юридичних конструкцій чітко описав М. М. Коркунов. Вчений пов'язав його з використанням таких прийомів як аналіз, конструкція та класифікація. В контексті наукового аналізу вчений зазначив, що юрист не розглядає кожен окремий казус як єдине ціле, а навпаки, розкладає практичне питання на складові елементи, здійснюючи спочатку розпізнавання, діагноз кожного окремого елемента, а потім вже пропонує рішення питанням в практиці, будуючи його на

сукупності діагнозів, що складають елементне наповнення відповідного випадку. При цьому в контексті узагальнення таких випадків створюється певна мислима ідеальна загальна модель для цілей наукового пізнання [8, с. 349–354]. З урахуванням цього, аналітична діяльність створює у вигляді продукту певну модель внутрішньої побудови юридичного явища за допомогою якого вже досліджується правова дійсність. Створена модель у зв'язку зі стабільністю своєї побудови слугує загальним орієнтиром наукового пізнання. При цьому стабільність юридичної конструкції як правової моделі забезпечується існуванням в межах такої конструкції певних стабільних елементів. Якісне різноманіття змісту елементів може бути підставою для класифікації конструкцій, однак сам модельний скелет залишається єдиним, як в прикладі з цивільними правовідносинами, які завжди включають суб'єктів, об'єкт та зміст (права й обов'язки суб'єктів). Суб'єктами можуть бути різні особи як фізичні, так і юридичні. В контексті поділу суб'єктів на управоможених та зобов'язаних можуть існувати конструкції з множинністю або одноосібністю тих чи інших суб'єктів. Так само і об'єкт, а також права й обов'язки осіб можуть бути різними. За цими різновидами проводиться розмежування видів правовідносин, прав і обов'язків в межах їх загальної юридичної конструкції.

У практиці це дає змогу розмежувати юридичну конструкцію як результат наукової діяльності, який демонструє співвідношення елементів правової реальності, та загальної моделі (статичний аспект), наприклад, встановлення типу існуючого правовідношення за наявними обставинами, визначення, що конкретне правовідношення є відносним, та пізнавальну діяльність, що пов'язана з використанням певних прийомів пізнання як шлях до формування конструкції.

Пізнавальна цінність юридичної конструкції полягає в тому, що вона не враховує і не повинна враховувати нескінченну множинність властивостей й ознак конкретних цивільних правовідносин. На прикладі з правовідносинами це призвело б до того, що конструкцій повинно було б бути стільки, скільки і правовідносин [9, с. 55 – 59]. В сучасних наукових дже-

релах функції юридичних конструкцій як засобу пізнання розглядаються переважно в контексті мисленого уявлення конструкції як моделі, форми відтворення правової реальності, а створення конструкцій пов'язується зі здійсненням логічних операцій абстрагування і типізації [10, с. 60]. Але, вважаємо, необхідно розмежовувати юридичне конструювання як процес діяльності суб'єктів нормотворчості з побудови та упорядкування нормативного матеріалу, створення правових моделей і таким чином конструкцій, від юридичної аналітичної діяльності. Якщо перша здійснюється на стадії нормотворчості, то друга на стадії правозастосування та правореалізації при розгляді конкретних суспільних ситуацій, фрагментів правової реальності, а також при науковому дослідженні норм права та обставин правової реальності або їх юридичних моделей. Аналітична діяльність в такому разі пов'язується з використанням різного пізнавального інструментарію, з роботою щодо тлумачення норм права, наукового моделювання та юридичної кваліфікації.

Таким чином, якщо розглядати юридичну конструкцію як узагальнену і структуровану модель правового явища, можна дійти висновку, що юридичний склад як поєднання елементів (юридичного факту і умов його настання або навіть при традиційному розгляді юридичного складу як сукупності юридичних фактів) є такою конструкцією, однак при цьому конструкцією нормативно-фактичною – у якій поєднуються реальні обставини дійсності і їх правова модель, з формуванням якої закон пов'язує певні юридичні наслідки. Адже, юридична модель таких обставин без них залишається юридичною моделлю у той час обставини дійсності без їх юридичної моделі залишаються обставинами дійсності, що не призводять до юридичних наслідків. На прикладі цивільних правовідносин відповідна диференціація проводиться таким чином. Якщо нормативна конструкція відображає архітектуру побудови відносин, які повинні існувати, то нормативно-фактична конструкція позначає побудову конкретних відносин, що існували або існують, а також їх зміст в системно-структурному вигляді [11, с. 44]. Тому і юридичний склад мислиться не як

певна модель обставини, а у тому числі як обставина, яка настає в реальності і призводить до визначеного законом юридичного наслідку.

На нормативному рівні юридичний склад не отримав визначення у зв'язку з чим наразі залишається суто науковою категорією, хоча її використання в судовій практиці і дає привід вважати її частиною категоріального апарату не лише юридичної доктрини, але і практики. При цьому конструкція юридичного складу є результатом переважно наукової роботи.

Але звертає на себе увагу те, що в юридичній доктрині юридична конструкція розглядається переважно в статичному аспекті. В контексті дослідження правової реальності або змодельованої правової ситуації через існуючі конструкції ми переважно здійснюємо «повторне конструювання», а точніше реконструкцію, ідеалізуємо предмет розгляду, структуруємо його і приміряємо до уявлень про існуючі юридичні конструкції в результаті чого надаємо оцінку відповідній практичній чи теоретичній ситуації. В такому контексті юридична конструкція виступає результатом аналізу, моделлю, що хоча і будується за певними правилами, однак розглядається як завершена структура. Поза увагою залишається грань, яку можна назвати внутрішньо-процедурною властивістю конструкції. Крім того, як зазначає Н. О. Левицька, юридичні конструкції характеризуються певними функціями, які відображають їх призначення, напрямки впливу на суспільні відносини і мету у межах механізму правового регулювання суспільних відносин [12, с. 170].

У цьому сенсі юридичний склад можна розглядати в обох ракурсах, зокрема і як статичну систему – сформовану і завершену структуру елементів сукупність яких призводить до визначеного законом юридичного наслідку, так і динамічну систему, розвиток якої має свій початок і через певне співвідношення між елементами, яке характеризує спосіб формування її, призводить до завершення її формування, а тому і до спричинення визначеного юридичного наслідку. При цьому важливо, що юридичний склад як сукупність певних елементів у відриві від спричинюваних ним

юридичних наслідків, залишається лише сукупністю певних елементів юридичне значення якої не є умоглядним. Цінність такої сукупності неможливо визначити у відриві від спричинюваних нею наслідків у той час як разом з цими наслідками юридичний склад виступає елементом причинно-наслідкової моделі [13, с. 157], яка також є юридичною конструкцією. Таким чином юридичний склад є системою при його дослідженні у контексті відповідної причинно-наслідкової моделі і при цьому метасистемою при розгляді його елементів. У зв'язку з цим наукова та практична цінність використання конструкції юридичного складу для пізнання явищ правової реальності буде різною, адже у такому разі відповідна юридична концепція може використовуватись для різних цілей.

1. Юридичний склад як елемент системи

Як зазначає М. В. Яроцька, процес правового регулювання обумовлює створення нормативно-правових моделей, що визначають юридичний наслідок визначеної дії чи події за наявності певних умов. У світлі конструкції норми права юридичний склад розкриває характер гіпотези, що охоплює умови виникнення, зміни чи припинення суб'єктивних прав та обов'язків. Тому у межах моделі причинно-наслідкового зв'язку юридичний склад характеризує причину, з урахуванням її наслідку. При цьому це не означає, що юридичний склад відображає всю причинно-наслідкову конструкцію. Виступаючи засобом пізнавального фокусування на певній суспільній обстановці (фрагменті правової реальності) або на змодельованій ситуації зв'язки між елементами юридичного складу при його реконструкції дозволяють визначити причинно-наслідковий зв'язок в складних нормах, що передбачають складні конструкції гіпотез та диспозицій або акумулювати в собі елементи моделей декількох норм, а точніше їх структурних елементів, що дозволяє розглядати положення диспозиції в якості умови (гіпотези) в пізнаваній реальності. У зв'язку з цим, на переконання вченої, юридичний склад дозволяє більш широко і змістовно осмислити гіпотезу норми, адже у певній мірі являє собою міст між різними нормами права, у той час як юридичний факт, як

правило, обмежується відображенням в гіпотезі однієї норми [14, с. 80].

З цього витікає наступна пізнавальна особливість конструкції юридичного складу.

2. Юридичний склад як система

Властивість конструкції юридичного складу як гносеологічного інструменту крім окресленого вище дозволяє, а в деяких випадках безальтернативно вимагає, зробити мислиму реконструкцію не лише предмету розгляду, а й визначення темпорального співвідношення виникнення та припинення елементів в ньому, що може мати визначальне значення при встановленні трансформаційної властивості складу. Такий підхід демонструє як відповідні правові явища формуються або повинні формуватись в правовій реальності. Конструкція юридичного складу здатна показати не лише наявний результат в його структурованому вигляді, але і темпоральний порядок формування елементів складу в чому і полягає відмінність конструкції складу від інших юридичних конструкцій і водночас його цінність як інструменту наукового пізнання. Правова дійсність досліджується не з позицій результату, а й в контексті часових параметрів права, поступового накопичення, кореляції обставин правової реальності не лише в детермінуючій площині, а й в часовому вимірі. Це розгляд юридичної конструкції з позицій процесу накопичення юридично важливих обставин. Це шлях від початку накопичення складу до завершення. І в цьому контексті юридичний склад покликаний продемонструвати порядок втілення правової норми в реальності.

Тому, якщо вважати юридичний склад теоретичною юридичною конструкцією, то такою, що здатна не лише пояснити структуру підстави спричинення певного наслідку, а й порядок її формування.

Модель юридичного складу дозволяє визначити кореляційні зв'язки між елементами складу щонайменше в двох аспектах: залежності та часової послідовності. Крім того що в межах юридичного складу розмежовуються умови юридичних фактів та власне юридичні факти, правові моделі, закріплені в нормах права чи в цивільно-правових договорах, можуть передба-

чати необхідність накопичення складу в певній послідовності. Невідповідність порядку накопичення елементів юридичного складу може призводити до того, що відповідна сукупність елементів не може вважатись юридичним складом в контексті конкретної правової моделі причинно-наслідкового зв'язку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи викладене вище, слід констатувати, що юридичний склад являє собою юридичну конструкцію як сукупність визначених елементів (юридичного факту і умов його настання або сукупності юридичних фактів) і водночас є елементом конструкції причинно-наслідкового зв'язку, розвиток якої в умовах практики призводить до спричинення юридичним складом наслідків у формі виникнення, зміни чи припинення цивільних правовідносин.

Юридичний склад є нормативно-фактичною конструкцією як утворенням, що містить не лише ідеальний (закріплену на рівні положень чинного цивільного законодавства України модель обставин правової реальності), а й реальний, тобто фактичний елемент (обставини, що настають в умовах правової реальності).

Цінність юридичного складу як інструменту наукового або аналітичного пізнання правової реальності через юридичні моделі визначається саме через характер елементів, що включаються в склад, взаємозв'язки між ними і, як наслідок, можливість визначення самої трансформаційної здатності такого складу відносно правової реальності. Конструкція юридичного складу дозволяє розглядати її елементи у їх завершеному чи незавершеному стані з урахуванням встановленої нормою права юридичної моделі, а також визначати характер таких зв'язків, у тому числі у контексті темпорального співвідношення між моментами їх налагодження.

Водночас у межах причинно-наслідкової конструкції пізнавальні властивості юридичного складу не передбачають охоплення абсолютно всіх причинно-наслідкових зв'язків. У практиці правозастосування юридичний склад виступає інструментом пізнавальної локалізації, групування і мислимого упорядкування обставин правової реальності, що мають

важливе значення для предмету розгляду і є актуальними на момент накопичування елементів юридичного складу. Цьому сприяє і сам процес правового регулювання, який позначається переходом від стану до стану. Ці переходи і опосередковуються юридичними фактами та юридичними складами і у ході юридичної кваліфікації саме ці стани стають предметом наукового осмислення з використанням конструкції юридичних складів. Тому, при переході в аналізі між ланками ланцюга причинно-наслідкових зв'язків окремі елементи втрачатимуть значення для процесу пізнання або значення набуватимуть результати цих елементів, наприклад, юридичні стани як результати юридичних фактів, а нові елементи включатимуться в предмет розгляду. Звідси слідує те, що юридичний склад як засіб пізнання дозволяє оцінити обставини з позицій їх значимості чи байдужості з точки зору предмету розгляду у конкретній практичній ситуації, визначити структуру предмету розгляду, зв'язки між його елементами та провести аналіз правової ситуації з точки зору норми права, визначивши відповідність або не відповідність такої ситуації правовій моделі, й тим самим встановити спричинений наслідок або його відсутність, чи визначити дефекти в реалізації правової моделі і можливі її наслідки.

Але необхідною умовою використання такого прийому є володіння нормативним матеріалом і обізнаність щодо правових моделей причинно-наслідкових зв'язків, що запроваджуються нормами права. Адже при науковому пізнанні відповідних правових моделей результат є заздалегідь визначеним самою моделлю, в той час як при здійсненні аналізу фрагменту суспільної ситуації в практиці правозастосування юридичний склад вибудовується не від відомого результату, а по факту самих обставин. Результат як і модель, що підлягає застосуванню визначається за змістом цих обставин.

Ураховуючи викладене вище, цінність конструкції юридичного складу значно зменшується, а то й повністю виключається при його осмислення як автономного і самостійного утворення, у відриві від спричинюваних ним наслідків. За таких

умов він неодмінно розглядатиметься як сукупність елементів акумулюючий фактор яких є невідомим, що не дозволяє підібрати правильну методологію для їх розгляду, а в умовах наукових досліджень взагалі визначити елементи такої сукупності. У зв'язку з чим марно майже

усі визначення юридичного складу характеризують його як причину для певного наслідку, адже саме у поєднанні з таким наслідком телеологія юридичного складу стає уможливною, що дозволяє з ефективних методологічних і методичних позицій розглядати його внутрішню будову.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дутко А. О. До питання про основні вимоги до юридичних конструкцій. *Університетські наук. записки*. 2009. № 4 (32). С. 16–19.
2. Бойко Г. І. Юридична конструкція як засіб юридичної техніки. *Акт. пробл. держави і права*. Одеса, 2014. Вип. 73. С. 190–198.
3. Зінченко О. В. Універсалізм юридичних конструкцій в контексті їх функціонального застосування. *Держава і право*. К. 2014. Вип. 64. С. 51–57.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356 (із змінами).
5. Зінченко О. В. Юридичні конструкції: класифікація та значення у процесі пізнання правових явищ. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2011. № 2. С. 55–58.
6. Лупашку Д. В. Воля як фундаментальний елемент правочину. *Акт. пробл. вдоск. чин. законодавства. України*. 2013. Вип. 32. С. 97–106.
7. Бойко Г. І., Шутак І. Д. Поняття юридичної конструкції як засобу структурування правової інформації. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 3, т. 1. С. 9–13.
8. Коркунов Н. М. Лекции по общей теории права. Изд. шестое, без изм. Санкт-Петербург: Изд. Юрид. Книж. Магаз. Н. К. Мартынова, Комис. Гос. Типогр., 1904. 354 с.
9. Зінченко О. В. Юридичні конструкції як найвища форма правової абстракції. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2011. № 1. С. 55–59.
10. Зінченко О. В. Функції юридичних конструкцій: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2012. № 2. С. 58–62.
11. Спесівцев Д. С. Юридичні факти у механізмах виникнення, переходу та припинення речових прав на нерухомість в Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 225 с.
12. Левицька Н. Юридичні конструкції та система права: співвідношення понять. *Підприємництво, госп-во і право*. 2017. № 9. С. 169–173.
13. Погребняк В. Я. Виникнення, перехід та припинення суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Алерта, 2020. 640 с.
14. Яроцька М. В. Юридичний склад як підстава виникнення майнових цивільних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 228 с.

REFERENCES:

1. Dutko, A. O. (2009). Do pytan'nia pro osnovni vymohy do yurydychnykh [To issue of the basic requirements for legal constructions]. *Universytetski Nauk. zapysky – University scientific notes*. № 4 (32), S. 16–19. [in Ukrainian]
2. Boiko, H. I. (2014). Yurydychna konstruktsiia yak zasib yurydychnoi tekhniki [Legal structure as a means of legal technique]. *Akt. probl. derzhavy i prava – Current problems of state and law*. Vyp. 73, S. 190–198. [in Ukrainian]
3. Zinchenko, O. V. (2014) Universalizm yurydychnykh konstruktsii v konteksti yikh funktsionalnogo zastosuvannia [Universalism of juridical constructions in their functional application]. *Derzhava i pravo – State and law*. Vyp. 64, S. 51–57. [in Ukrainian]
4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 16.01.2003 r. № 435-IV. *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*. 2003. №№ 40–44. St. 356 (iz zminamy). [in Ukrainian]
5. Zinchenko, O. V. (2011). Yurydychni konstruktsii: klasyfikatsiia ta znachennia u protsesi piznannia pravovykh yavysch [Juridical constructions: classification and meaning in the process

of researching of legal phenomena]. *Chasopys Kyiv. un-tu prava – Law Review of Kyiv University of Law*. № 2, S. 55–58. [in Ukrainian]

6. Lupashku, D. V. (2013). Volia yak fundamentalnyi element pravochynu [Will as a fundamental element of the deed]. *Akt. probl. vdosk. chyn. zakonodavstva Ukrainy – Actual problems of improving the current legislation of Ukraine*. Vyp. 32, S. 97–106. [in Ukrainian]

7. Boiko, H. I., Shutak, I. D. (2014) Poniattia yurydychnoi konstruktsii yak zasobu strukturuvannia pravovoi informatsii [The concept of legal construction as a mean of structuring legal information]. *Nauk. visn. Kherson. derzh. un-tu. Seriiia «Iurydychni nauky» – Kherson State University Herald. Series "Legal Sciences"*. Vyp. 3, t. 1, S. 9–13. [in Ukrainian]

8. Korkunov, N. M. (1904.) Lektsyy po obshchei teoryi prava [Lectures on general theory of law]. Yzd. shestoe, bez yzm. Sankt-Peterburh: Yzd. Yuryd. Knyzh. Mahaz. N. K. Martinova, Komys. Hos. Typohr., 1904. 354 s. [in Russian]

9. Zinchenko, O. V. (2011). Yurydychni konstruktsii yak naivyscha forma pravovoi abstraktsii [Juridical constructions as the highest form of legal abstraction]. *Chasopys Kyiv. un-tu prava – Law review of Kyiv university of law*. № 1, S. 55–59. [in Ukrainian]

10. Zinchenko, O. V. (2012). Funktsii yurydychnykh konstruktsii: teoretyko-pravovyi analiz [Functions of juridical constructions: theoretical and legal analysis]. *Chasopys Kyiv. un-tu prava – Law review of Kyiv university of law*. № 2, S. 58–62. [in Ukrainian]

11. Spiesivtsev, D. S. (2017). Yurydychni fakty u mekhanizмах vynyknennia, perekhodu ta pryypynennia rechovykh prav na nerukhomist v Ukraini [Legal facts in mechanisms of emergence, transfer and termination of real rights on immovable things in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv, 225 s. [in Ukrainian]

12. Levytska, N. (2017). Yurydychni konstruktsii ta systema prava: spivvidnoshennia poniat [Juridical constructions and the legal system: the relationship of concepts]. *Pidpriemnytstvo, hosp-vo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*. № 9, S. 169–173. [in Ukrainian]

13. Pohrebniak, V. Ya. (2020). Vynyknennia, perekhid ta pryypynennia subiektyvnykh tsyvilnykh prav: problemy teorii ta praktyky [Emergence, transfer and termination of subjective civil rights: problems of doctrine and practice]: monohrafiia. Kyiv: Alerta, 640 s. [in Ukrainian]

14. Yarotska, M. V. (2018). Yurydychnyi sklad yak pidstava vynyknennia mainovykh tsyvilnykh pravovidnosyn [Juridical composition as a cause of establishment civil legal property relationships]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 228 s. [in Ukrainian]